

## Darko Likar

1952 - 2017



Nedavno smo se poslovili od sodelavca na Fakulteti za arhitekturo, znanega koprškega arhitekta in urbanista dr. Darka Likarja. Poznali smo ga kot navdušenca nad arhitekturo in kot zagovornika ohranjanja stavbne dediščine. Znan je bil tudi kot raziskovalec in odličen poznavalec prostora in arhitekture Koprškega primorja. Mnogi se ga bodo spominjali kot arhitekturnega snovalca Pomnika braniteljem slovenske zemlje na Cerju.

Darko Likar je bil rojen v Postojni in je živel pretežno v domači Žusterni. Leta 1971 je začel s študijem arhitekture na Univerzi v Ljubljani. Po diplomi leta 1977 je bil najprej zaposlen v podjetju Invest Biro Koper, kasneje pa na takratnem Zavodu za spomeniško varstvo v Piranu. Leta 1981 je sprejel povabilo na Fakulteto za arhitekturo. Za svoje strokovno delo na področju arhitekture in urbanizma je prejel nagrado "Zlato gnezdo 2008". Kot dolgoletni najozži pedagoški, raziskovalni in strokovni sodelavec prof. dr. Petra Fistra se je uveljavil na področju varstva in prenove arhitekturne dediščine ter razvoja arhitekture. Sodeloval je pri razvijanju teorij in modelov revitalizacije historičnih mestnih in vaških jeder v Sloveniji.

Njegov pedagoški angažma na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani ni predstavljalo zgolj vsakoletno vodenje vaj za študente in delo v seminarju, temveč tudi njegovo delo pri odmevnih in številnih delavnicah doma in v tujini, ki jih je pogosto zaključeval z javnimi razstavami in drugimi medijskimi dogodki promocije ohranjanja dediščine. V mednarodnem avditoriju, na primer na delavnicah v Faedisu in Atimisu v Furlaniji, je preizkusil svoje inovativne metodološke pristope k prenovi historičnih jeder in jih kasneje prenašal tudi v organizacijo poletnih šol v Sloveniji. Logatec, Čemšenik, Podkum, Šentgotard, Goče, Štanjel, Vipavski križ, Šmartno, Glem, Šmarje,... so kraji, kjer je dr. Darko Likar mentorsko vodil arhitekturne delavnice in na konkretnih primerih, skupaj s študenti in sodelavci, razvijal nova znanja o upravljanju z arhitekturno dediščino v prostoru. Bil je somentor številnim diplomantom in mentor študentu, ki je prejel študentsko Prešernovo nagrado Univerze v Ljubljani.

Med študenti je bil dr. Darko Likar priljubljen zlasti zato, ker je do njih imel vselej spoštljiv, odprt in iskren odnos. Skušal jih je navduševati, da bi bili sposobni prostor in arhitekturo videti in razumeti na načine, ki so jim bili do tedaj neznani. Vsako zadolžitev je sprejel odgovorno. Ni mu bilo vseeno ali so študentje uspešno opravili zastavljeno delo, ali so obtičali v svoji nevednosti in neorganiziranosti. Znal jim je svetovati in jih hkrati spodbujati na njegov poseben način: "daj,... naredi to, saj bo šlo,... poskusi, boš videl" so bile običajno njegove besede spodbude. Tisti, ki smo ga ob poslušanju gledali v njegove iskrive sivomodre oči in hkrati opazovali njegovo govorico telesa, njegovo gestikulacijo, smo ga razumeli. Tisti, ki smo ga razumeli, smo ga tudi sprejemali. Nekaterim pa je ostajal nerazumljiv. Verjetno zato, ker so ga zgolj poslušali. Včasih je pogovorno temo lažje skiciral ali narisal, kot pa jo do potankosti z besedami razlagal. Bil je pač arhitekt!

Na znanstveno-raziskovalnem področju je njegov glavni dosežek disertacija, ki jo je dopolnil in publiciral z naslovom "Arhitekturni postinformacijski sistem: koncepti poseganja v prostor". V veliki zmedbi z upravljanjem s prostorom v Sloveniji bo publikacija v prihodnosti zagotovo pridobivala na pomenu in aktualnosti. Na kompleksna vprašanja upravljanja s prostorom je v raziskavi ponudil ustrezne odgovore, ki na integralen način vzpostavljajo t. i. » arhitekturni informacijski sistem«. Novi predlog sistema je dr. Likar zasnoval na petih bazah, ki naj bi bile povezane v "skupno banko enotnega informacijskega sistema". Zelo napredna ideja, ki je prehitveva stvarnost in organizacijske zmožnosti države.

S skupino soavtorjev je dr. Darko Likar izdal monografijo "Sporočila prostora – ARHE. Arheologija – arhitektura". V monografiji, ki jo je izdal Inštitut za arheologijo ZRC SAZU in jo založila Založba ZRC SAZU, je objavil šest krajših prispevkov, ki obravnavajo različne tematike. Vsi prispevki se zaključujejo s t. i. "prostorskim pravilom" v smislu priporočila, na kakšen način izboljšati upravljanje oziroma oblikovanje prostora.

Na osnovi priporočil Sveta Evrope je med drugim vodil dva pomembna projekta celostne revitalizacije naselij v Sloveniji: leta 1999 čezmejni projekt Phare za revitalizacijo Štanjela, leta 2000 pa projekt za revitalizacijo historičnega jedra Kopra. Oba projekta sta bila zasnovana s prioriteto zaščite javnega interesa in ohranjanja dediščine. Pri obeh projektih so sodelovali najvidnejši domači in tudi tuji strokovnjaki. Oba projekta sta, žal, zastala. Ugotavljamo, da v Sloveniji še vedno nismo pripravljeni na izvajanje celovitih projektov in podlegamo parcialnim interesom, še zlasti interesom kapitala.

Pomembna je tudi obsežna serija raziskav prostora, ki ga je najbolje poznal – Primorske in Istre. Posebej odmevna je raziskava o odkrivanju ostankov nekdanjega notranjega mestnega obzidja v Kopru, s katero je dr. Darko Likar ponazoril skupne metode raziskovanja med dvema disciplinama – arhitekturo in arheologijo. S preliminarno raziskavo v Sabinjehvi ulici je razkril in opozoril na arheološke ostaline in skoraj dokončno potrdil navedbe iz arhivskih dokumentov o obstoju poznoantičnega ali zgodnjerednjeveškega obzidja v mestnem jedru Kopra.

Raziskovanje prostora, arhitekture in odkrivanje neznanega, so bili njegova strast in ljubezen. Na arhitekturo je gledal kot na svojo boginjo. Resnično: kot na boginjo! Arhitekturo je doživljal in dojemal najprej čustveno – emocionalno, in šele nato razumsko – racionalno. Arhitektura "za vse čase" – razumljena kot "večna" in "prava" arhitektura – je bila zanj stalna inspiracija. Na modno in trendovsko arhitekturo je gledal nekoliko zviška in zadržano. Nikoli ga nista osvojili. Knjigi z naslovoma "Arhitektura perennis" (Stele, Trstenjak, Plečnik, 1941) in "Naponi" (Stele, Plečnik, 1955) sta bili na njegovi polici kot sveto pismo. Od časa do časa ju je vzvel v roke, da je lahko z mislimi odjadral k svoji muzi – boginji arhitekture.

V tem duhu gre razumeti tudi vse njegovo arhitekturne stvaritve. Kljub temu, da nikoli ni imel svojega arhitekturnega biroja, je za njim ostalo precej del:

prenovljeni Tavčarjev dvorec na Visokem v Poljanski dolini je desetletja učinkoval kot zgled, po katerem so v celotni dolini začeli obnavljati domačije, serija prenovitvenih posegov na škofjeloškem gradu, prehod in stopnišče "Pekel" med obema trgoma v Škofji Loki, Cejkotova domačija na Gočah, ki smo jo skupaj z Matejo Kavčič in novim lastnikom obudili k življenju in številna druga dela. Ampak, Pomnik braniteljem slovenske zemlje na Cerju pa bo zagotovo ostal spomenik tudi njemu v spomin in slavo. Pobudnikom ideje – nekdanjim vodilnim v društvu TIGR – je s svojimi sodelavci na začetku volontersko pomagal zasnovati arhitekturo, ki bo "večna". Slutil je, da bo to njegovo zadnje pomembnejše delo. Premišljeno in pedantno je snoval vsako podrobnost na stavbi in zelo ga je vznemirilo in osebno prizadelo, ko so že dorečene in izčiščene rešitve naknadno predrugačili ali jih površno izdelali. S ponosom je vselej poudarjal, da je mogočni pomnik skupni dosežek vseh, ki so se zanj trudili. Pred dobrim letom dni na posvetu v Postojni je imel zadnjo priložnost, da članom društva za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske razloži pomen in načrtovana sporočila pomnika.

Darko je imel izoblikovan strokovni in svetovni nazor in je bil v svojih stališčih trden in neomajen; ni se pustil zlahka prepričati v kaj nasprotnega. Ponuditi si mu moral prepričljive in oprijemljive argumente, da je sprejel drugačno razmišljanje in drugačno oceno. Sicer pa je bil Darko ranljiva oseba: krivice in stresne situacije je težko prenašal. Ni imel debele kože. Za delo je potreboval ustvarjalni mir, občutek zaželenosti in koristnosti. Nekaj, kar pravzaprav vsi potrebujemo v življenju in ob svojem delu.

Darko bi potreboval več pozornosti – zlasti v zadnjem obdobju, ko je ob svoji boleznici čutil stalno utrujenost, iztrošenost in odrinjenost na rob. Darko bo ostal v srcih tistih, ki smo ga razumeli in sprejeli!

doc. dr. Ljubo Lah